

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 9.*

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.43>

УДК 657.6:336.225

Т. Б. Прийдак,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9257-0419>*

О. В. Лега,

*к. е. н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0989-8000>*

Л. В. Яловега,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5351-545X>*

Т. В. Мокієнко,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1344-4981>*

С. В. Тютюнник,

*к. е. н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9820-9229>*

**ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ І КОНТРОЛЬ МАЛОГО БІЗНЕСУ В
ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ**

T. Priydak,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University

O. Leha,

PhD in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University

L. Yloveha,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University

T. Mokiienko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University

S. Tiutiunnyk,

PhD in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University

ACCOUNTING, TAXATION AND CONTROL OF SMALL BUSINESS IN POLAND AND UKRAINE: A PRACTICAL ASPECT

Статтю присвячено не тільки виокремленню наявних проблем і ризиків розвитку малого бізнесу, але й практичним аспектам ведення малого бізнесу за кордоном, а саме в Польщі. Розглянуто головні переваги спрощеної системи оподаткування в Україні та ключові аспекти її застосування. Основну увагу приділено розгляду сучасної спрощеної системи оподаткування в Україні з урахуванням останніх змін 2024 року й особливостям оподаткування малого бізнесу в Польщі.

Автори зробили порівняльний аналіз окремих аспектів обліку доходів суб'єктів господарювання, що функціонують в Україні та Польщі. В дослідженні наведено практичні ситуації, які допомагають зорієнтуватись у

веденні обліку доходів і списанні деяких видів витрат поряд із формуванням фінансового результату суб'єктом малого бізнесу, платником ПДВ.

Одним із дієвих способів державного контролю є проведення податкових перевірок – процесуальних дій контролюючих органів, спрямованих на перевірку правильності нарахування, своєчасності та повноти сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, а також на забезпечення законності операцій, пов'язаних із отриманням доходів і здійсненням розрахунків. Саме тому, авторами досліджено відмінності та відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства в Україні та Польщі.

Since the beginning of the full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine, the situation in the economy has changed significantly. The population was forced to leave the occupied territories and build a life in another area. Many went abroad.

A key aspect of the development of Ukraine's economy was and still is small business, which ensures the formation of more than 55 % of the gross domestic product and it is this that helps to restore the national economy of the country in modern conditions.

The article is devoted not only to the current challenges and risks of small business development, but also to the practical aspects of running a small business abroad, namely in Poland.

The author examines the main advantages of the simplified taxation system in Ukraine and key aspects of its application. The main attention is paid to the consideration of the modern simplified taxation system in Ukraine, taking into account the latest changes in 2024 and the peculiarities of small business taxation in Poland. Some reasons for the establishment of businesses by Ukrainians in Poland are highlighted.

The author has carried out a comparative analysis of certain aspects of income accounting of business entities operating in Ukraine and Poland. The study provides practical situations, which help to orientate in accounting of income and writing off

certain types of expenses, as well as in forming the financial result of a small business entity, which is a VAT payer.

One of the effective methods of state control is conducting tax audits - procedural actions of control bodies aimed at checking the correctness of calculation, timeliness and completeness of payment of taxes, fees and other mandatory payments, as well as ensuring the legality of operations related to the receipt of income and making calculations. That is why the authors investigated the differences and responsibility of taxpayers for violating tax legislation in Ukraine and Poland.

Ключові слова: *облік, оподаткування, контроль, штрафи, відповідальність, малий бізнес, ПДВ, єдиний податок.*

Keywords: *accounting, taxation, control, fines, responsibility, small business, VAT, a unified tax.*

Постановка проблеми. В Україні малі та середні підприємства є ключовим сегментом розвитку економіки. Вони забезпечують не тільки стабільні надходження до державного бюджету, але й створюють робочі місця, розширюють конкурентне середовище, що особливо важливо для України в умовах війни.

Для нашої держави одним із пріоритетних завдань на сьогодні є розвиток малого та середнього бізнесу, адже він сприяє формуванню середнього класу, становленню громадянського суспільства, зменшенню соціальної нерівності та напруги, прискоренню демократизації ринкових відносин і забезпеченню соціальної стійкості [14].

Варто зазначити, що малий і середній бізнес сьогодні намагаються справлятися з кризовими явищами, що виникають, повинні розв'язувати складні проблеми, що пов'язані зі сферами організації бізнесу, логістики, фінансів, комунікації, інформації. За офіційними даними, серед головних ризиків, що ускладнюють операційну діяльність малого та середнього бізнесу в

Україні, є відсутність достатнього капіталу (33 %), дефіцит кваліфікованих працівників (42,1 %), недостатність платоспроможних клієнтів (49,4 %), непередбачувані дії держави (50,7 %), непрогнозованість розвитку ситуації в Україні (58,3 %) [2].

Водночас усебічна підтримка малого бізнесу має охоплювати не лише податкові переваги та стимули чи спрощений облік, але й включати забезпечення доступу до якісної освіти, консультативних послуг, фінансових ресурсів і ринків, розвиток необхідної інфраструктури та забезпечення ефективної правової підтримки [4].

Одним із негативних наслідків війни в Україні є те, що багато малих і середніх підприємств були вимушені припинити свою діяльність, а деякі перевели її в інші країни.

На початку війни величезну підтримку населенню нашої країни надала Польща. За останніми даними в ній проживає близько 950 тис. біженців з України, що виїхали після повномасштабного вторгнення [13]. Наразі багато хто з біженців за кордоном намагається відкрити свій бізнес і зіштовхується з різницею в законодавчих нормах його ведення, обліку та оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням особливостей обліку, оподаткування та звітності малих і середніх підприємств (МСП) присвячені наукові праці Кучер С. В., Левіна В. І., Слободяник В. О., Токаренка В. В., Харкави Ю. П., Ярмолук О. Ф. та ін.

Проте зараз в умовах війни в Україні, коли велика кількість українців перебуває за кордоном, нагальним є виявлення ключових аспектів обліку й оподаткування малого бізнесу в Україні та Польщі для оцінки можливостей розвитку.

Метою статті є дослідження практичного ведення обліку та оподаткування малого бізнесу в Польщі та Україні.

Основні результати дослідження. В Україні на сьогодні малий бізнес забезпечує створення 55 % ВВП, і тому уряд всіляко намагається створити належне бізнес-середовище для його розвитку.

Майже всі суб'єкти господарювання малого бізнесу в Україні перебувають на спрощеній системі оподаткування. Вона має ряд переваг (рис. 1).

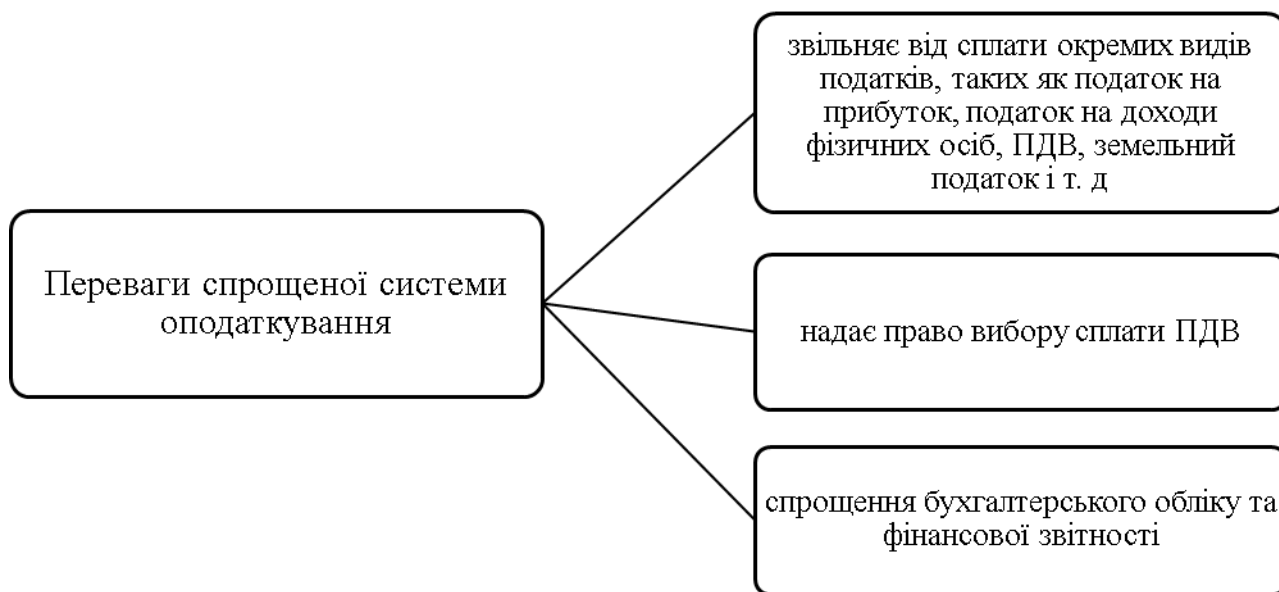

Рис. 1. Переваги спрощеної системи оподаткування

Джерело: сформовано авторами на основі [5]

В умовах воєнного стану для підприємств, що перебувають на спрощеній системі оподаткування, було запроваджено ряд змін, які значно спростили облік (табл. 1).

Таблиця 1

Ключові зміни спрощеної системи обліку в умовах воєнного стану

Зміна	Суть
Подання звіту з єдиного податку	Декларація платника єдиного податку не заповнюється за період, у якому єдиний податок не сплачувався
Подання звіту з єдиного внеску	Звіт не подається протягом періоду, в якому внесок не сплачувався
Нарахування єдиного внеску на працівників, що мобілізовані	Розрахунок здійснюється на підставі нарахованого доходу в межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок
Порядок сплати єдиного податку	Сплата єдиного податку (ЄП) здійснюється протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку подання податкової декларації
ПДВ	Звільнення від оплати ПДВ фізичних осіб третьої групи оподаткування
Прострочення сплати податків або подачі звітності	Платники податків, які неспроможні своєчасно виконувати свої податкові обов'язки, звільняються від відповідальності за несвоєчасне виконання таких обов'язків

Джерело: [10]

Наразі для України в умовах воєнного стану й досі залишається актуальним збільшення надходжень до бюджету. Частково фінансування бюджету залежить від зовнішніх партнерів: Україна та ЄС підписали рамкову угоду щодо реалізації програми Ukraine Facility щодо виділення Україні 50 млрд євро до 2027 року. У США ухвалено закон про фінансування України на майже 61 млрд доларів, 7,8 млрд з яких планується направити для підтримки держбюджету. Однак влада все-таки планує підвищення певних податків на час війни, особливо ці підвищення вплинуть на діяльність ФОПів [11].

За період з початку 2022 року до середини 2024 року в Польщі зареєстровано близько 59,8 тис. діючих індивідуальних підприємців з України. За даними Польського економічного інституту (PIE), у першій половині 2024 року українці відкрили понад 11 % усіх нових підприємств у країні. Крім того, серед усіх нових компаній, які зареєстрували іноземці, 77 % належать саме українцям [12].

Для українців головними причинами відкриття бізнесу за кордоном є можливість збільшити власний дохід і небажання працювати на посадах, що значно нижчі їхньої кваліфікації, адже за кордоном потрібно підтверджувати її, а це непростий і довготривалий процес.

На сьогодні в Україні для малого бізнесу застосовується спрощена система оподаткування, що дає переваги не тільки у веденні щоденного обліку, але й складанні звітності. За спрощеною системою оподаткування передбачено плату єдиного податку. ФОПи і суб'єкти господарювання розподілено на чотири групи платників єдиного податку (далі – ЄП) (табл. 2) [3].

Таблиця 2

Ставки ЄП для ФОПів і суб'єктів господарювання

Групи платників ЄП	Платник ЄП	Головні умови перебування в групі			Ставка ЄП
		річний обсяг доходу (грн)	кількість працівників (осіб)	діяльність	
Перша група	ФОП	< 167 розмірів МЗП, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (у 2024 р. – 1185700 грн)	0	Виключно роздрібний продаж товарів із торговельних місць на ринках та/або господарська діяльність з надання побутових послуг населенню	ЄП: у межах до 10 % прожиткового мінімуму (302,80 грн у 2024 р.); ЄСВ «за себе» для пенсійного стажу: 22 % від МЗП (1760 грн з 01.04.2024 р.)
Друга група	ФОП	< 834 розмірів МЗП, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (у 2024 р. – 5921400 грн.)	до 10	Господарська діяльність з надання послуг, зокрема побутових, платникам ЄП та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, крім групи 70.31 КВЕД ДК 009:2005	ЄП: у межах до 20 % розміру МЗП (1420 грн з 01.01.2024 р.); ЄСВ «за себе» для пенсійного стажу: 22 % від МЗП (1760 грн з 01.04.2024 р.)
Третя група	Юр. особи та ФОПи	< 1167 розмірів МЗП, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (у 2024 р. – 8285700 грн)	Без обмежень	–	ЄП: 1) 3 % доходу при сплаті ПДВ; 2) 5 % доходу у разі включення ПДВ до складу ЄП; ЄСВ «за себе» для пенсійного стажу: 22 % від МЗП (1760 грн з 01.04.2024 р.)
Четверта група	С/г товаровиробники – юр. особи та ФОПи, які провадять діяльність виключно в межах ферм. госп-ва, зареєстр. згідно до ЗУ «Про ферм. госп-во»	Частка с/г товаровиробництва юр. особи за попередній період ≥ 75 %	Без обмежень	Для ФОП за умови виконання сукупності вимог, визначених відповідно до п. п. «б» п. п. 4 п. 291.4 ст. 291	Ставки, визначені пунктом 293.9 ПКУ

Для Польщі також характерно застосування декількох видів оподаткування малого бізнесу (табл. 3). Основним вважається *skala podatkowa* (базовий спосіб), що залежить від доходу, який отримує підприємець. Передбачено дві ставки при застосування цього способу оподаткування.

Таблиця 3

Способи оподаткування малого бізнесу в Польщі

Спосіб	Дохід на рік, злотих	Ставка податку, %	Примітка
Базовий	< 120000	12	За мінусом суми, що не обкладається податком, – 3600 злотих
	> 120000	32	Із суми до 120000 злотих оплачується податок 12 % за мінусом 3600 злотих (тобто $120000 \cdot 12\% - 3600 = 10800$), з суми, що перевищує 120000 злотих – 32 %
Лінійний податок (єдиний податок)	-	19	Здебільшого характерний під час здійснення сільськогосподарської діяльності
	-	12	<i>Ruszałt</i> (спрощена форма оподаткування, для розробників ПЗ)
Паушальний податок	> 2000000 євро	2–17	Ставка податку залежить від виду діяльності. Наприклад, одноосібна діяльність без найманих працівників за вільними професіями (бухгалтер, адвокат, консультант тощо) – 17 %. Діяльність із продажу вироблених непромисловим способом товарів рослинного або тваринного походження, сировина для яких була вирощена цим самим підприємцем – 2 %

Джерело: систематизовано авторами на підставі [15]

Також слід зазначити, що підприємства малого бізнесу, зареєстровані на території Польщі, також можуть бути або не бути платниками ПДВ. У Польщі такий податок зветься VAT. Його базова ставка становить 23 %. Проте є також знижена ставка в розмірі 8 % та нульова ставка.

Так само, як для ФОПів третьої групи в Україні, так і для підприємств малого бізнесу, що сплачують VAT, передбачено відшкодування. Що стосується загальних аспектів обліку та визнання доходів при здійсненні діяльності суб'єктами малого бізнесу, то тут слід відзначити, що в Україні та в Польщі загальні норми збігаються. Тож згідно із ПСБО 15 «Дохід» дохід

визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу коштом внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [7].

У Польщі дохід від підприємницької діяльності виникає в момент настання строку платежу, навіть якщо ви його не отримали [15]. Тобто дохід визнається незалежно від того, яка подія відбулася першою – надходження коштів або просте виставлення рахунка-фактури.

Принципи відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з продажу та купівлі товарів або продукції як в Україні, так і в Польщі однакові. Різняться тільки самі рахунки.

Розглянемо на прикладах. Приклад 1. ФОП «Марія» продав товарів на суму 180000,00 грн (з ПДВ). Собівартість товару становила 120000,00 грн (табл. 4).

Таблиця 4

Кореспонденція рахунків в Україні

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
Відвантажено товар покупцеві	361	702	180000,00
Відображено податкове зобов'язання	702	641	30000,00
Отримано кошти на рахунок в банку	311	361	180000,00
Списана собівартість проданого товару	902	281	120000,00
Списано доходи на фінансовий результат	702	791	150000,00
Списано собівартість на фінансовий результат	791	902	120000,00
Визначення фінансового результату	791	441	30000,00

Приклад 2. Підприємець, що веде одноосібну діяльність, продав товари на суму 12000,00 злотих. Собівартість проданого товару становила 6500,00 злотих (табл. 5).

Кореспонденція рахунків у Польщі

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
Продано товари	20.0 «Дебіторська заборгованість»		12000,00
Відображено податкове зобов'язання VAT		22.1 «Розрахунки по вихідному VAT»	2760,00
Відображено чисту вартість проданого товару		73.0 «Реалізація товару»	9240,00
Списано собівартість проданого товару	73.1 «Вартість проданих товарів в цінах закупівлі»	33 «Товари»	6500,00
Отримано кошти на рахунок за продані товари	13.0 «Поточний рахунок»	20.0	12000,00
Списано доходи на фінансовий результат	73.0	86.0 «Фінансовий результат»	9240,00
Списано собівартість на фінансовий результат	86.0	73.1	6500,00
Визначення фінансового результату	86.0	49.0 «Внутрішні обороти»	2740,00

Джерело: складено авторами з використанням даних [16]

Очевидно, що принципи облікового відображення в Україні і Польщі майже однакові. Відзначимо лише те, що в Україні план рахунків більш розширений і дає можливість більш детально відображати факти господарської діяльності суб'єктів. За кордоном усе в більшій мірі масштабується та узагальнюється, що в деякій мірі спрощує облік.

Податковий контроль – це система заходів, які вживають контрольні органи з метою контролю правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контрольні органи.

Податковий контроль в Україні, зокрема перевірки, здійснюють дві групи суб'єктів – податкові органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи) та митні органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, його територіальні органи). Такими органами є Державна податкова служба

України, головні управління ДПС у регіонах, Державна митна служба України та головні управління ДМС у регіонах.

За порушення податкового законодавства суб'єкти господарської діяльності несуть відповідальність. Суми штрафів за різні види порушень представлено в табл. 6.

Таблиця 6

Штрафи за порушення податкового законодавства в Україні [6]

Порушення	Штраф
Відсутність податкової звітності або несвоєчасне її подання (п. 122.1 ПКУ)	340 грн (1020 грн за повторне порушення)
Несвоєчасна сплата / недоплата єдиного податку (ЄП) (неумисна несплата / недоплата) (п. 124.1 ПКУ)	для підприємців 1 та 2 групи 50 % загальної суми податкового боргу
	для підприємців 3 групи – 5 % загальної суми податку або недоплати (до 30 днів), 10 % (понад 30 днів)
Несвоєчасна сплата / недоплата єдиного податку (ЄП) (умисна несплата / недоплата) (п. 124.2 ПКУ)	25 % суми боргу, 50 % при повторній несплаті / недоплаті протягом 1095 днів і затримці понад 90 днів

Крім штрафів та порушення податкового законодавства, для платників можуть настати й інші наслідки: примусове переведення на загальну систему оподаткування, анулювання реєстрації платника, податкова застава.

Головним контрольним органом, що здійснює податковий контроль в Польщі, є Національна податкова адміністрація (KAS), яка контролює надходження податків, зборів і неподаткових бюджетних зобов'язань, захищає інтереси національних скарбниць і митної території ЄС, надає послуги та супровід платникам податків для правильної сплати податків і зборів. У структурі KAS є податкові палати (16), податкові служби (400), митниці та податкові органи (160, зокрема митниць – 134), національна податкова (головний офіс у м. Бельсько-Бялі, 5 філій і 2 відділи), національна школа казначейства (штаб-квартира у Варшаві та 8 філій) [8].

У Польщі є два ключові терміни – податкове правопорушення (*wykrócenie skarbowe*) і податковий злочин (*przestępstwo skarbowe*), які є важливими для

визначення відповідальності за несплату податків (рис. 2). Згідно з Податково-кримінальним кодексом (Kodeks karny skarbowy, k.k.s) податкове правопорушення – це протиправні дії, що пов’язані з неповною або частковою сплатою податків або свідомим уведенням в оману з метою уникнення їх сплати. Дія вважається податковим правопорушенням, якщо сума несплачених податків або вартість об’єкта правопорушення не перевищує п’ятиразовий розмір мінімальної зарплати на момент порушення. Важливо зазначити, що сума мінімальної заробітної плати враховується на час виникнення заборгованості.

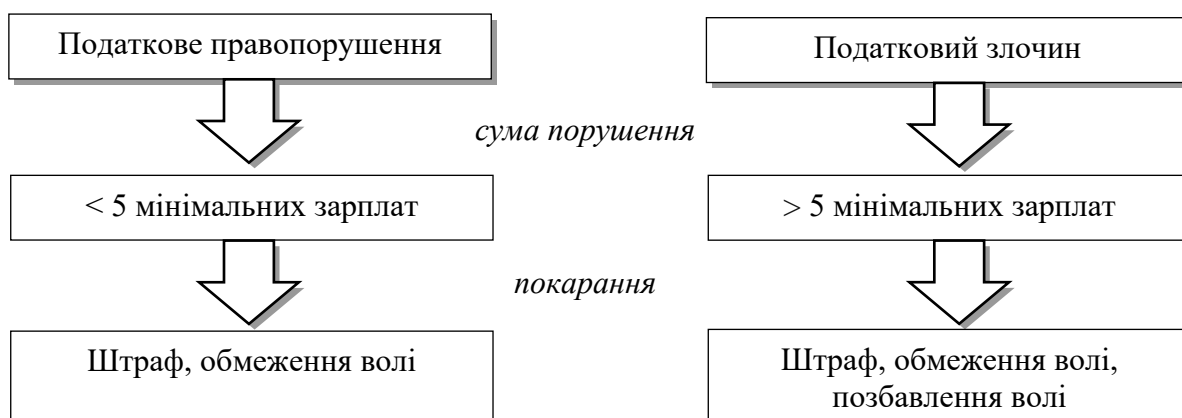

Рис. 2. Відмінності між податковим правопорушенням і податковим злочином у Польщі

Податковий злочин є більш серйозною формою правопорушення, подібною до податкового правопорушення, але сума несплачених податків при цьому перевищує п’ятикратний розмір мінімальної заробітної плати. Визначення, чи є діяння правопорушенням або злочином, залежить насамперед від загальної суми несплачених податків.

У 2024 році, після підвищення розміру мінімальної оплати праці до 4242 злотих, штрафи за податкове правопорушення можуть мати такі граничні значення [5]:

- мінімальний штраф: від 1410 до 84840 злотих;
- штраф, призначений чиновниками: від 424 до 21210 злотих;
- штраф, призначений судом: від 424 до 42420 злотих.

Важливо, що під час визначення правопорушення чи злочину враховується сума несплачених податків на момент порушення, а не на час його виявлення. Тобто, якщо заборгованість виникла до 2024 року, але була виявлена пізніше, враховується мінімальна зарплата на момент виникнення боргу.

Більш детальну інформацію про штрафні санкції за податкові правопорушення представлено на рис. 3.

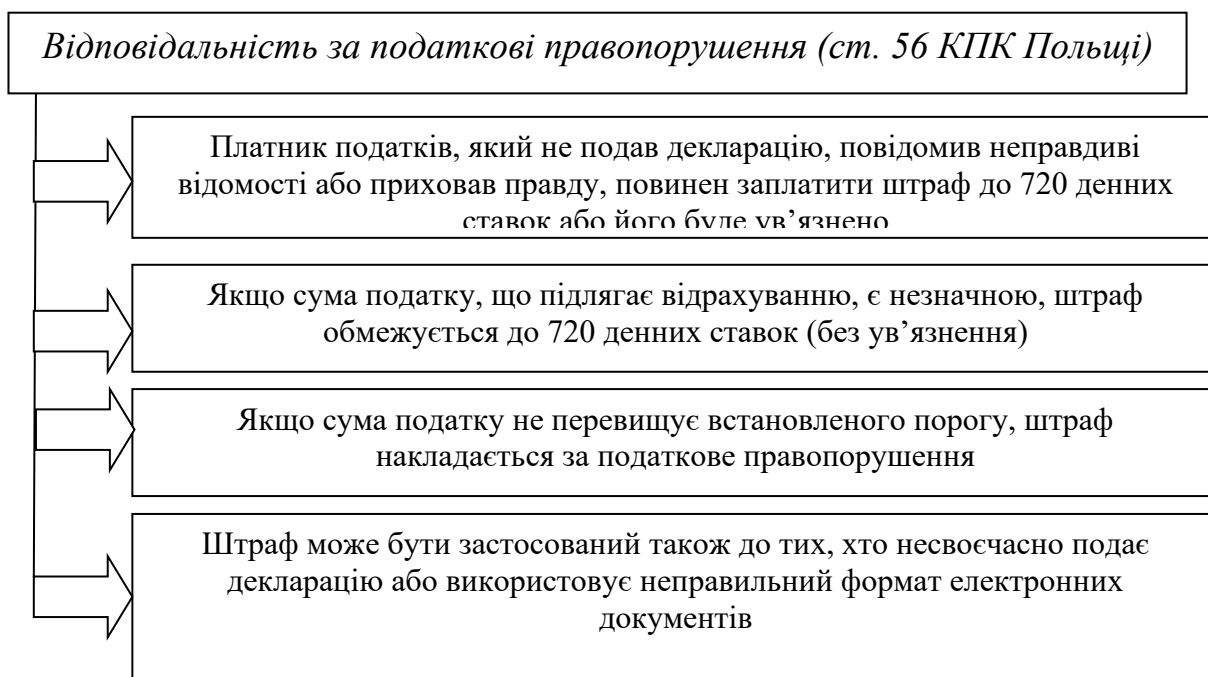

Рис. 3. Інформація про штрафні санкції за податкові правопорушення

Розмір денної ставки, використовуваної для розрахунку штрафу, що визначає суд за податкові правопорушення (§ 2, art. 23 k.k.s.), може варіюватися від 10 до 200 денних ставок. У § 3 цієї ж статті зазначено, що денна ставка не може бути меншою за 1/30 мінімальної заробітної плати й перевищувати її чотирикратний розмір. Під час визначення розміру денної ставки суд враховує дохід винного, його особисте та сімейне становище, майнові умови та можливість заробітку.

Станом на 2024 рік у Польщі:

- мінімальна денна ставка (1/30 від 4242) становить 141 злотий;

- мінімальний штраф (10 x 141) становить 1410 злотих (згідно з § 2, art. 23 k.k.s.), хоча за § 1, art.48 k.k.s. мінімальний розмір становить 10 % мінімальної зарплати, тобто 424 злотих;

- максимальний штраф (200 x 141) становить 28200 злотих (за § 2, art. 23 k.k.s.), проте у § 3, art. 48 k.k.s. встановлено, що максимальний штраф може досягати 84840 злотих (в двадцятикратному розмірі мінімальної зарплати).

Система податкових штрафів у Польщі багатоступінчаста й розвивалася протягом багатьох років, але за підтримки юристів і податкових консультантів вона залишається лояльною до платника податків і не переслідує каральних цілей, лише компенсує збитки бюджету від несплачених податків.

Згідно з art. 23 та art. 56 k.k.s. мінімальний штраф за податковий злочин становить 10 денних ставок, а максимальний може сягати 720.

Станом на січень 2024 року розмір штрафу може коливатися від 1410 злотих (10 x 141) до 40608 000 злотих (720 x 141 x 400). Однак остаточне рішення завжди залишається за судом [5].

Накладання штрафу може бути поєднано із позбавленням волі, що застосовується за рішенням суду. За незначні правопорушення позбавлення волі не передбачається (у § 1 art.53 k.k.s.), якщо сума порушення не перевищує двократного розміру мінімальної заробітної плати.

Максимальний термін ув'язнення за податковий злочин, згідно з art. 27 k.k.s., може становити до 5 років, а мінімальний – 5 днів. Окрім цього, може бути застосовано інші санкції, такі як арешт, громадські роботи, конфіскація майна та обмеження на певні види діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Загалом слід зазначити, що діяльність суб'єктів малого бізнесу в Україні та за кордоном залежить від рівня доходу. Проте в Україні, на наш погляд, спрощена система оподаткування досить ускладнена, адже залежить від розміру мінімальної заробітної плати, який змінюється щорічно, а інколи навіть по декілька разів на рік, і прожиткового мінімуму, що також встановлюється щорічно відповідно до Закону України «Про державний бюджет». Що стосується сплати ПДВ, то в

Польщі є багато галузей економіки, малі підприємства у яких звільняються від його сплати, що, на жаль, не характерно для України. Можливо в подальшому варто вивчати більше закордонну практику щодо оподаткування малого бізнесу, щоб розробити простішу й ефективнішу систему оподаткування для розвитку економіки України.

Податкова судова практика в Польщі насправді дуже м'яка, що може приємно здивувати українців, котрі мали справу з українськими податківцями. Хоча у судах розглядається кілька десятків тисяч податкових справ на рік, проте санкції, відмінні від штрафів, фактично застосовуються лише до десятків людей, а до в'язниці потрапляють одиниці, та й то лише у разі скоєння ними кричущих навмисних порушень. Здебільшого визнання своєї провини, погашення заборгованості та виплата штрафу зараховуються як пом'якшувальні обставини, тож позбавлення волі на практиці майже не застосовується.

Література

1. Грановська І. В. Сучасний стан розвитку оподаткування малого бізнесу в Україні. *Держава та регіони*. 2021. № 3 (20). С. 114-121.
2. Дослідження стану бізнесу в Україні. URL: https://business.diia.gov.ua/uploads/7/37703-rezul_tati_opituvanna_biznesu_sicen_2024_1.pdf (дата звернення: 04.09.2024).
3. Єдиний податок для фізичних осіб-підприємців (спрощена система оподаткування). URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php> (дата звернення: 04.09.2024).
4. Лаврова-Манзенко О. О., Уманська В. Г., Манзенко Є. В. Реалії та перспективи оподаткування малого бізнесу в Україні. *Управління змінами та інновації*. 2024. № 9. С. 55-59.
5. Несплата податків в Польщі 2024: штрафи, санкції, заборона, арешт. URL: <https://polonicatimes.com/2024/02/06/nesplata-podatki-v-polshhi-2024-shtrafy-sanktsiyi-zaborona-aresht> (дата звернення: 04.09.2024).

6. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 04.09.2024).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ Міністерства фінансів України від 29 лист. 1999 року № 290. URL: <https://kodeksy.com.ua/buh/psbo/15.htm> (дата звернення: 04.09.2024).
8. Сайт Національної скарбової адміністрації. URL: <https://www.gov.pl/web/kas> (дата звернення: 04.09.2024).
9. Селезньов Ю. Штрафи за несплату податків у Польщі: наслідки та поради. URL: <https://elbuz.com/ua/shtraf-za-neuplatu-nalogov-v-polshe> (дата звернення: 04.09.2024).
10. Скрипник С., Лавров Р., Шепель І. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2579/2498> (дата звернення: 04.09.2024).
11. Ставки вгору. Чому влада порушує обіцянку не збільшувати податки і що про це думає бізнес. РБК-Україна. 30 травня 2024 року. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/stavki-vgoru-chomu-vlada-porushue-obitsyanku-1717023465.html>
12. Українці у Польщі активно відкривають бізнес: у яких сферах працюють. URL: <https://help.hvylya.net/uk/297195-ukraincy-v-polshe-aktivno-otkryvayut-biznes-v-kakih-sferah-rabotayut> (дата звернення: 04.09.2024).
13. У Польщі стало менше українських біженців. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/u-polshchi-stalo-menshe-ukrayinskykh-bizhentsiv-posol/> (дата звернення: 04.09.2024).
14. Яценко Л. Проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в Україні як основного джерела робочих місць. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/problemy-rozvytku-maloho-ta-serednoho-biznesu-v-ukrayini-yak> (дата звернення: 04.09.2024).

15. Jak wybrać optymalną formę opodatkowania przychodów z działalności gospodarczej. URL: <https://biznes.gov.pl/pl/portal/00172> (дата звернення: 04.09.2024).

16. Wydawnictwo Podatkowe Gofin.pl. URL: <https://www.gofin.pl/rachunkowosc/> (дата звернення: 04.09.2024).

References

1. Hranovs'ka I.V. (2021), “The current state of development of small business taxation in Ukraine”, *Derzhava ta rehiony*, vol. 3 (20), pp. 114-121.

2. business.diia (2024), “Study of the state of business in Ukraine”, available at: https://business.diia.gov.ua/uploads/7/37703-rezul_tati_opituvanna_biznesu_sicen_2024_1.pdf (Accessed: 04 September 2024).

3. WikiLegalAid (2024), “Single tax for individual entrepreneurs (simplified taxation system)”, available at: <https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php> (Accessed: 04 September 2024).04.09.2024).

4. Lavrova-Manzenko, O.O. Umanska, V.G. and Manzenko, E.V. (2024), “Realities and prospects of small business taxation in Ukraine”, *Change management and innovation*, vol. 9, pp. 55-59.

5. Polonica Times (2024), “Non-payment of taxes in Poland 2024: fines, sanctions, ban, arrest”, available at: <https://polonicatimes.com/2024/02/06/nesplata-podatki-v-polshhi-2024-shtrafy-sanktsiyi-zaborona-aresht> (Accessed: 04 September 2024).

6. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed: 04 September 2024).

7. Ministry of Finance of Ukraine (1999), Order “On approval of the Regulation (standard) of accounting 15 “Revenue”, available at: <https://kodeksy.com.ua/buh/psbo/15.htm> (Accessed: 04 September 2024).

8. National Revenue Administration Poland (2024), available at: <https://www.gov.pl/web/kas> (Accessed: 04 September 2024).

9. Seleznev Yu. (2024), “Penalties for non-payment of taxes in Poland: consequences and advice”, available at: <https://elbuz.com/ua/shtraf-za-neuplatu-nalogov-v-polshe> (Accessed: 04 September 2024).
10. Skrypnik, S. Lavrov, R. and Shepel, I. (2023) „Accounting and taxation of small business entities”, Economy and society, vol. 52, available at: <https://economyandsocietyin.ua/index.php/journal/article/view/2579/2498> (Accessed: 04 September 2024).
11. RBC-Ukraine (2024), “Rates up. Why the government is breaking its promise not to raise taxes and what business thinks about it”, available at: <https://www.rbc.ua/rus/news/stavki-vgoru-chomu-vlada-porushue-obitsyanku-1717023465.html> (Accessed: 04 September 2024).
12. hvylya.net (2024), “Ukrainians in Poland are actively opening businesses: in what areas do they work?”, available at: <https://help.hvylya.net/uk/297195-ukraincy-v-polshe-aktivno-otkryvayut-biznes-v-kakih-sferah-rabotayut> (Accessed: 04 September 2024).
13. Volyn News (2024), “There have been fewer Ukrainian refugees in Poland”, available at: <https://www.volynnews.com/news/all/u-polshchi-stalo-menshe-ukrayinskykh-bizhentsiv-posol/> (Accessed: 04 September 2024).
14. Yatsenko, L. (2024), “Problems of small and medium business development in Ukraine as the main source of jobs. National Institute of Strategic Studies”, available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/problemy-rozvytku-maloho-ta-serednoho-biznesu-v-ukrayini-yak> (Accessed: 04 September 2024).
15. Business in Poland (2024), “How to choose an optimal form of business activity”, available at: <https://biznes.gov.pl/pl/portal/00172> (Accessed: 04 September 2024).
16. Gofin.pl (2024), “Tax Publishing House”, available at: <https://www.gofin.pl/rachunkowosc/> (Accessed: 04 September 2024).

Стаття надійшла до редакції 14.09.2024 р.